

[Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole je izrazito loš i nepotreban](#)

Trenutačno je u tijeku [javna rasprava](#) o Nacrtu Odluke o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole, ili jednostavnije o Građanskom odgoju koji se pokušava u škole uvesti kao međupredmetni program, odnosno onaj čiji se sadržaji planiraju predavati u petnaestak postojećih predmeta. Iako se kao takav u društvu odmah nametnuo i kao prilično prihvatljiv, odnosno kao rezultat mudrosti i dobronamjernosti novog ministra dr. Vedrana Mornara, treba istaknuti kako je taj Program izuzetno loš, i to barem iz tri razloga: metodološki, sadržajno i stručno.

Metodološki je stvarno sramota da se uopće takav jedan dokument, koji ne poštuje minimum znanstvenih kriterija za oblikovanje teksta i koji kao takav nije ni na razini srednjoškolskog seminarskog rada (što se može uočiti letimičnim uvidom u dokument), uopće našao igdje objavljen, a kamoli na stranici MZOS-a.

Sadržajno je potpuno nepotreban, jer u tom smislu ne donosi baš ništa novo, osim dodatne papirologije i činjenice da se na takav podmukao način – iskorištavajući dodirne točke s drugim predmetima i njihove postojeće sadržaje - želi ugnijezditi u školski sustav, kako bi potom s vremenom postao i samostalan predmet putem kojega bi se nesmetano mogla prenositi lijevo-liberalna ideologija.

Ni po pitanju stručnosti se ne može drukčije procijeniti nego izuzetno loš, jer donosi niz prijedloga i zaključaka koji pedagošku struku pokušavaju pretvoriti u šarlatanski zanat, odnosno baš sve je podređeno ciljevima lijevo-liberalne ideologije i kao takvo potpuno neprihvatljivo.

U tom smislu donji tekst (koji je prilog javnoj raspravi) detaljno analizira Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole, te jasno pokazuje zašto je i kao takav Građanski odgoj i obrazovanje potpuno neprihvatljivo i treba ga u potpunosti odbaciti.

UVOD

Javna rasprava o [Nacrtu Nastavnog plana i programa Građanskoga odgoja i obrazovanja za osnovnu i srednju školu](#), na prijedlog Ministarstva odgoja, obrazovanja i sporta (dalje: MZOS), a na čijem je čelu tada bio ministar **dr. Željko Jovanović**, trajala je **od 25. travnja do 26. svibnja**, te su se tada mogli u nju uključiti svi zainteresirani svojim primjedbama.

Koliko je taj Nacrt bio **štetan** i koliko uopće nije računao s uvažavanjem minimuma demokratskih načela, može se iščitati u tekstu kojega potpisuje **mr. sc. Petar Marija Radelj**, a nosi naslov [GOO nije u služni građanskoga odgoja](#) i predstavlja prilog toj raspravi.

Kako je u narednom vremenu **ministar Jovanović smijenjen**, a u Nacrtu uočljive višestruke nepravilnosti i stoga je **odbačen**, novi je ministar – **dr. Vedran Mornar**, donio [Nacrt Odluke o donošenju programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole](#), mijenjajući tako koncept Građanskog odgoja i obrazovanja (dalje: GOO) s **predmetne na međupredmetnu razinu**.

Priličnu sjenu na dobronamjernost predlagatelja baca činjenica da je MZOS otvorio aktualnu javnu raspravu **usred godišnjih odmora – od 18. srpnja do 19. kolovoza**, i još k tomu svega **20-tak dana prije početka nove nastavne godine**, a u kojem bi se vremenu trebali detaljno proučavati svi pristigli prilozi i u skladu s njima donijeti općeprihvatljiv, odnosno, po svemu sudeći, **temeljito izmijenjen Kurikul GOO-a**, organizirati veliki broj stručnih skupova i educirati mnoštvo nastavnika, te po mogućnosti izdati i odgovarajuće priručnike i materijale.

Sve to, dakako, opet pokazuje da je **javna rasprava najobičnija farsa**, da se s novim ministrom **nije odustalo od nametanja GOO-a**, niti od njegove **ideološke obojanosti**, iako se tako činilo u prvo vrijeme, te da će ponovno Ustavni sud morati reći zadnju riječ. U tom smislu niti ne očekujem da će itko u MZOS-u ovaj prilog uopće pročitati, kako to i inače ondje rade, ali ga pišem kako bi se njegovim objavljivanjem na internetskim stranicama što šira, već dobro umorna javnost, ne samo upoznala **sopasnostima** koje nosi taj stari nacrt odjeven u novo ruho, nego kako bi to barem nekima bio poticaj da ne malakšu, odnosno da **ustraju u borbi protiv nametanja lijevo-liberalne ideologije**, koja nas zapljuskuje sa svih strana, te da kroz aktivni oblik borbe za očuvanje istinskih vrijednosti jednog društva, pokažemo što je **topravi građanski angažman**, u kojemu se građani pojavljuju kao istinski akteri stvaranja boljega društva, a ne totalitaristički ideolozi kojima je glavni cilj uništiti neistomišljenike, onako kako to redovito čine aktivisti GOO-a. **Stoga se u ovom tekstu više i obraćam čitateljima, a manje pokretačima javne rasprave.**

No, budući da je Program prilično velik (ima 219 stranica) i njegovo detaljno proučavanje i iznošenje primjedbi sigurno zahtijeva i desetak dana vremena, s čim dakako predlagatelj itekako računa i na takav će način u startu eliminirati mnoge kritičare toga programa, ni ja ga neću sasvim detaljno analizirati, ali ću to ipak učiniti dovoljno opširno, upozoravajući na najproblematičnije točke.

Pri tome ću krenuti redom, iščitavajući dokument od početka i zaustavljajući se na svakoj važnijoj stavci koja mi se učini neprimjerenom. No, prije no što krenem, želim naglasiti kako je sam Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje

škole, bez obzira što je riječ o nacrtu, **napisan stilski i metodološki jako loše, nedorađeno, uz nepotrebna ponavljanja, te je uz to prepun kopiranja tuđeg sadržaja.**

Program tako nema niti numerirane stranice, naslovna stranica donosi samo naziv dokumenta i ništa drugo, ne postoji niti jedna bilješka, iako je evidentno da su mnogi i mnogi dijelovi kopirani iz različitih drugih dokumenata (koji se, doduše, navode, ali metodološki loše i neujednačeno), tekst uopće nije grafički uređen, nego djeluje vrlo neuredno, ne postoji jedan, nego više nedorađenih, nepreglednih i krivo napisanih sadržaja („kazala“), čiji se dijelovi po nekoliko puta ponavljaju i bitno time opterećuju i obezvrjeđuju dokument, nema navedenih autora niti ikakvih naznaka o njima ili literaturi, nema mjesta, datuma, niti išta drugo što je kod donošenja takvih nacрта itekako važno.

Uz to, na puno mjesta se može uočiti kako **numeriranje odlomaka nije precizno** (ili ga uopće nema, a trebalo bi biti), pa se tako npr. nakon odlomka označenih od XII. do XVIII., odjednom pojavljuju neki odlomci označeni brojevima od VIII. do XI., a potom se nastavljaju brojevima XIX. i XX. Takvih primjera je jako puno i uopće **ne omogućavaju normalno čitanje i praćenje dokumenta**, a toliki nered i toliki metodički propusti pokazuju kako je očigledno riječ o radu na brzinu i čupanju dijelova drugog ili drugih tekstova iz nekog drugog dokumenta i njihov **ubacivanje u ovaj dokument**, ali bez detaljne naknadne revizije. O neujednačenosti boldiranja, podcrtavanja, označavanja kurzivom, uvlačenja sadržaja ili pravljenja primjerenog razmaka među odlomcima ne treba ni govoriti, jednako kao i o tome da se nastavni predmeti jednom pišu velikim početnim slovom, drugi put malim i sl. Da zaključim: **metodologija rada je čista jedinica** i zaslužuje da se s takvim dokumentom učini ono što bi i najblaži mentor učinio kada bi mu učenik donio tako nešto loše napravljeno – **i prije bilo kakvog pregledavanja sadržaja vratio rad dok se on metodološki ne napravi kako treba!** (Ako MZOS ima još imalo intelektualnog i znanstvenog poštenja, upravo će to učiniti, ako ni zbog čega drugog, onda zato da se ne sramoti.)

Sve to govori ne samo o Programu, nego je on itekako **odraz samog GOO-a**, odnosno nesustavnog i nesuvislog učenja, koje se **može nametnuti samo silom, a line i kvalitetom, jer nje nema**. No, Program je i **odraz rada MZOS-a**, koji, dopuštajući takve nekvalitetne nacрте, jasno pokazuje kako to nije više niti odgojna niti obrazovna institucija vrijedna poštovanja, nego ona koja je izgubila svaki kredibilitet, a posebno intelektualnu vrijednost. Nikakva opravdavanja kojima bi se mogli braniti da je riječ o nacrtu i radnoj inačici nemaju baš nikakvog smisla, jer takva jedna institucija kao što je MZOS, sama po sebi zahtijeva da joj svaka objavljena rečenica, u bilo kojoj fazi nastanka, bude tako dorađena kao da je riječ o gotovom projektu. Takav ponuđeni Program se može označiti **samo kao sramota i nikako drukčije!**

(Iako program, što sam ranije navela, ne zaslužuje niti da se čita, ipak ću se i toga prihvatiti i upropastiti si nekoliko dana godišnjeg odmora, pa krenimo redom.)

OPĆENITE PRIMJEDBE NA PREDLOŽENI PROGRAM

U ovom ću dijelu, **slijedeći sadržaj kojega donosi Program**, izdvajati one **točke koje mi se čine posebno problematičnima**, s naznakom da bi njih moglo biti daleko, daleko više. Navedene primjedbe o nesustavnosti Programa dolaze do izražaja čim se počne tekst čitati. Tako, umjesto da se

odmah na početku donese cjelokupan detaljan sadržaj s navedenim stranicama gdje se o pojedinim temama govori, uviđamo na opće zaprepaštenje kako takvog **sadržaja nema**, nego se cjelovitija slika može dobiti **isključivo prelistavajući svih 219 stranica**.

Tako otkrivamo da se dokument (valjda) sastoji od **tri temeljna neoznačena poglavlja**, od kojih se prvi odnosi na Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja (ishoda) GOO-a **od 1. do 4. razreda osnovne škole**, drugi na isto ali s obzirom na razdoblje **od 5. do 8. razreda**, a treći s obzirom na **srednju školu**.

Posebnu nedorađenost pokazuje činjenica da svako od tri poglavlja, i ne samo oni, nego i drugi (valjda) podnaslovi (ukupno 6), **započinju sa 6 stranica istovjetnog teksta**, što je potpuno nepotrebno, jer samo na to otpada gotovo četrdeset stranica, te uz mnoga slična ponavljanja i ostale itekako velike propuste, potvrđuje opravdanost ocjene da takav nedorađeni program i zbog toga razloga nije smio – dok se ne doradi u svakom pogledu – ugledati svjetlo dana.

Da stvar bude još gora, **metodom pogađanja** zaključujem da je poglavlje o **srednjoj školi podijeljeno na četiri podnaslova**, odnosno na četiri godišta srednje škole, iako se to nipošto **ne može odrediti iz naslova**, jer su oni svugdje istovjetno neodređeno navedeni za sve razrede srednje škole, a ne može se lako odrediti ni iz sadržaja, jer i u tim dijelovima ima puno ponavljanja. Naime, najvećim dijelom je riječ o **kopiranju tekstova iz planova i programa** onih predmeta unutar kojih bi se trebao poučavati sadržaj GOO-a, ali vrlo nepregledno kompiliranom, tako da se stvorila šumu od koje se ne vidi ništa. Ta se primjedba odnosi jednako tako i na osnovnu, kao i na srednju školu.

S obzirom na sve rečeno, zaključujem još jednom da je **Program katastrofalno loše napisan**, točnije **uglavnom kopiran**, što iz ranijih kojekakvih dokumenata promotora GOO-a, što iz planova i programa različitih predmeta. Njegov se sadržaj, umjesto na 219 stranica, sigurno mogao uobličiti na najviše 50, a vrlo vjerojatno i na manje, jer se sve ostalo odnosi na nepotrebno **ponavljanje istog sadržaja ili na donošenje nerelevantnog**.

Uz to valja istaknuti kako su sama poglavlja također loše sadržajno oblikovana, bez dostatnih uvoda, pojašnjenja i svega onoga što bi pripomoglo da se dobije cjelina i iz nje postane jasno što se time htjelo reći, nego se, naprotiv, dobiva dojam nesustavnosti i najobičnijeg rada zbrda-zdola.

Međutim, najviše želim naglasiti da je **najveći nedostatak Programa** u tome što on – realno gledajući – **ne donosi ništa novo**, nego samo, uz nešto općenitog sadržaja koji se povezuje s ishodima GOO-a (i koji je redovito ideološki obojan), **kopira već postojeće planove i programe**, odnosno donosi **iste sadržaje koji se već obrađuju u nastavi**.

U tom se smislu pitam **koja je svrha tome**, ako se „nova“ izvedba GOO-a **svodi na dosadašnju?** Odgovor može biti ili kako je takav „novi“ GOO **besmislen i nepotreban**, jer se isti takav, na isti način, provodi godinama u školama, ili je riječ o tome da **seciljano** preko njega žele **smanjiti tenzije** u društvu koje su nastale oko GOO-a i lijevo-liberalnih udruga kao njegovih promotora, a onda kad on kao program uđe u škole da se **polako preoblikuje u skladu s takvom ideologijom i pretvori u samostalan predmet**. Koja god solucija od tih dviju bila, zaključak je isti: **takav GOO kakav se nudi u Programu je nepotreban i nepoželjan**.

Dakle, taj i takav Program se može, i prije ulaženja u njegov sadržaj, još jednom ponavljam, jedino označiti kao izričito **aljktiv i šarlatanski posao**, nedostojan bilo koje struke, a kao takav predstavlja

itekako sramotu za anonimne autore, aktiviste GOO-a i MZOS, ali također i za samog ministra dr. Mornara, koji je njegovo javno objavljivanje dozvolio.

Iako su to već sasvim dovoljni razlozi da se takav Nacrt u potpunosti odbaci, pogledat ćemo malo i u sam sadržaj, kako bismo vidjeli koje su tu problematične točke.

KONKRETNE PRIMJEDBE NA PREDLOŽENI PROGRAM

U ovom ću dijelu, koliko to bude bilo moguće zbog nesustavnosti sadržaja Programa, donositi primjedbe na članke onim redom kako se oni pojavljuju u tekstu.

Napominjem kako se prve stranice prvog neoznačenog poglavlja – koje se odnose na razdoblje **od 1. do 4. razreda osnovne škole**, a predstavljaju određene opće napomene – neizmijenjene pojavljuju **još pet puta**, pa se u tom smislu niže primjedbe odnose na cjelokupno razdoblje od 1. razreda osnovne do 4. razreda srednje škole.

1. Primjedbe s obzirom na prvi naslov: Cilj i zadaće integriranja *Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja (ishoda) Građanskog odgoja i obrazovanja* u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti od 1. razreda osnovne škole do 4. razreda srednje škole

(Primjedbe koje slijede odnose se na neoznačene str. 2-3, 36-37, 94-95, 127-128, 159-160 i 189-190, a riječ je o šest puta nepotrebno napisanom istom tekstu!)

Odmah na početku dokument navodi **izvadak iz Ustava**, kojim tvrdi kako: „*u Republici Hrvatskoj vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu kao zajednici slobodnih i ravnopravnih državljana*“ (čl. 1. st. 2.), te time želi pokazati kako GOO ima stvarno za cilj odgojiti naraštaje koji će to ostvarivati. Međutim, svi dosadašnji projekti, nacrti i bilo kakve aktivnosti, na bilo kojoj razini, vezani uz GOO, jasno pokazuju kako se **narod kao vlast niti poštuje niti želi poštovati**, nego, naprotiv, njegova se volja želi izigrati i odbaciti.

U tom smislu posebno želim naglasiti **višestruko izigravanje volje građana** kako odstrane **MZOS-a**, tako i **Agencije za odgoj i obrazovanje** (dalje AZOO), a poglavito raznih **(pro)vladinih lijevo-liberalnih udruga** koje se samoinicijativno nazivaju nevladine. Zoran primjer tome je i farsa oko ove, kao i niza drugih „javnih rasprava“, kojima **nipošto nije cilj čuti i uvažiti** što o tome javnost ima reći, nego, naprotiv, samo **naizvan ispuniti pravnu formu**. Kao neosporna potvrda tome je i činjenica koju sam već navela, a koja se odnosi na to da se javna rasprava – **namjerno (kao i toliko puta do sada)** – stavlja u neprikladno vrijeme, **u vrijeme godišnjih odmora**, kada za nju praktički nema niti mogućnosti saznati veliki broj zainteresiranih, a ako i sazna, na takav način im se **ciljano oduzimaju dani godišnjeg odmora**, pa je pitanje koliko je osoba spremno tako se žrtvovati, studirajući svaku od

rečenica predugačkog dokumenta, a istovremeno znajući kako u njemu ima mnoštvo onih koje nisu većini prihvatljive i na koje bi trebalo iznijeti primjedbe.

S obzirom na promjenu ministra, odnosno s obzirom na smjenu ranijeg ministra dr. Željka Jovanovićane i postavljanje novoga – **dr. Vedrana Mornara**, te s obzirom **napomirljive izjave na početku mandata** aktualnog ministra, za razliku od sirovih i surovih izjava njegova prethodnika, ne može se drukčije zaključiti nego **ili** da je dr. Mornar **glumio** kako ga zanima volja naroda i Crkve po pitanju GOO ili su na njega pojedine civilne udruge – zagovornice i promotorice GOO-a, uz vjerojatni patronat premijera i AZOO – izvršile toliki utjecaj da on jednostavno **nema minimum slobodeu** odlučivanju, nego **mora raditi ono što mu one naredi**.

Izmjene od prvotnog nacrtu GOO-a, u vrijeme ministra Jovanovića, do sadašnjeg **suminornog značaja**, jer i jedan i drugi imaju **iste ciljeve – izigrati volju naroda i nametnuti lijevo-liberalnu ideologiju**, daleko od onoga na što se poziva na samom početku dokumenta, navodeći naznačenu rečenicu iz Ustava. **Spuštanje s predmetne na međupredmetnu razinu**, koja je **jedina značajna razlika** između ranijeg i sadašnjeg nacrtu, ne ulijeva ni malo povjerenja, pogotovo jer je sadržaj građanskog odgoja već i **ranije bio prisutan u svim navedenim predmetima** i za nekakvim novim apostrofiranjem **nije bilo baš nikakve potrebe**, osim ako nije riječ o prijelaznom razdoblju, koje ima za cilj **u dogledno vrijeme uvesti ideološki obvezni predmet**, a ni malo ne sumnjam kako je upravo to cilj.

Također, kopiranje mnogih dijelova iz ranijeg nacrtu, koji je bio povjeren isključivo sekularističkim lijevo-liberalnim udrugama, a koje imaju ne samo znatno drukčiji nego i **oprečan pogled na društvo od većine građana Republike Hrvatske**, i koje istovremeno **nemaju veze sa školskim sustavom** i njegovim načinom funkcioniranja, potvrđuje da je i Program koji se sada nudi za raspravu **proizveden u istoj kuhinji, s istim ciljem**, bez obzira koliko se pojedinci trudili to osporiti. U tom smislu, pošteno bi bilo, kako se to i inače pristoji, **navesti imena i prezimena**, kao i druge važne reference, svih onih koji su nacrtu pripremali, dok njihovo izostajanje itekako vodi zaključku da je to učinjeno **namjerno**, s ciljem prikrivanja pozadine.

U istom se poglavlju (str. 2, kao i ponavljanje na više mjesta) navodi kako je cilj GOO „**osposobiti učenika za aktivnoga i odgovornoga građanina**“, što, sudeći prema dosadašnjem eksperimentalnom provođenju GOO-a i djelovanju (ne/pro)vladinih lijevo-liberalnih udruga, jedino može značiti kako je (jedini ili barem glavni) cilj GOO-a osposobiti i **educirati buduće aktiviste** koji će nastavljati njihovu započetu revoluciju **mijenjanja svjetonazorske slike hrvatskoga društva**, odnosno **iznjedrati postojane i ustrajne borce koji će se agresivno zauzimati za isključivanje Crkve i istinskih građanskih i domoljubnih udruga iz bilo kakvog oblika sudjelovanja u društvenoj polemici**, a pogotovo u mogućnosti izravne ili neizravne participacije u vlasti, s ciljem kako bi **sami mogli oblikovati društvo po svojim sekularističkim kriterijima** – ogoljeno osjeća domoljublja, pripadnosti svojoj vjerskoj zajednici ili ono koje počiva na dosadašnjim čvrstim tradicionalnim temeljima.

Zbog toga je GOO, ma koliko god mijenjao svoju košulju, **bio i ostao ideološki program**, a takav će, bez imalo sumnje, i ostati sve dok se posao njegove izrade ne povjeri **stručnjacima koji stvarno žele poslušati bilo naroda i koji stvarno žele osposobiti buduće naraštaje za njegovanje najuzvišenijih vrijednosti**, a ne nekakvih kvazivrijednosti kakve nam pokušavaju zajedničkim snagama servirati (ne)vladine udruge, vodeći mediji, MZOS, AZOO i razni njima pridruženi moćni sateliti. (U tom smislu, iznositi primjedbe MZOS-u o GOO-u je blago rečeno smiješno, jer itekako priziva u pamet onu narodnu: *Kadija me tuži, kadija me sudi...*)

Nadalje, u istom se poglavlju (i opet kao i na više mjesta kroz dokument) ističe kako djecu treba odgojiti tako da postanu **aktivni sudionici i nositelji vlasti**, dok se nigdje ne spominje učenje o vlastitim obvezama, koje idu ruku pod ruku s pravima, a nipošto im nisu podređene, kako se to da iščitati iz dokumenta. Vlast se, dakle, kao pojam, nigdje ne pokazuje **u svjetlu služenja**, što je njena primarna uloga, nego isključivo u svjetlu **gramzivosti i vladanja nad drugima**. Takav oblik vladavine, dakako, ide uz koncept (ne)vladinih lijevo-liberalnih udruga, ali ne i uz stvarnu demokraciju.

2. Primjedbe s obzirom na drugi naslov: Međupredmetni pristup u provedbi Građanskog odgoja i obrazovanja temelji se na načelu racionalizacije, integracije i korelacije

(Primjedbe koje slijede odnose se na str. 3-5, 37-40, 95-98, 128-131, 160-163 i 190-193, a riječ je o šest puta nepotrebno napisanom istom tekstu!)

Upotreba različitih **intrenacionalizama** čije je značenje višeznačno, karakteristično je za programe i projekte koje pišu i provode (ne)vladine lijevo-liberalne udruge, a s ciljem, dakako, da se „**proda rog za svijeću**“. To je jasno uočljivo u bilo kojem njihovu dokumentu, pa tako i u ovom, a još više u ovom poglavlju. Pojmovi „**racionalizacija**“, „**integracija**“ i „**korelacija**“, zasigurno imaju različito tumačenje onda kada ih pojašnjavaju promotori GOO-a, od onoga kako bih ih npr. protumačila ja ili mnogi drugi. Izbjegavanje hrvatskih i jednoznačnih pojmova ide upravo za tim da se kroz **kvaziintelektualne ponuđene pojmove promovira ideologija sekularnog pogleda na društvo**.

U tom smislu, tri navedena nehrvatska pojma navodno trebaju označavati prevladavanje dosadašnjeg, po dokumentu isključivo lošeg načina poučavanja, koji se, opet po dokumentu, svodi na puko usvajanje činjenica, a umjesto toga se treba uvesti **isključivo suradničko i radioničko učenje**, vidljivo prije svega u provođenju interaktivnih metoda, takvo gdje će sve biti **usmjereno na učenika i podređeno učeniku**.

Ako zanemarimo navedene internacionalizme i njihovu sadržajnu problematiku, forsiranje takvog načina učenja koje se naziva suradničkim, a s istinskom suradnjom nema veze, odnosno u kojemu je **središte svega samo učenik sa svojim potrebama i pravima**, dok su nastavnici, roditelji i svi drugi koji su izravno ili neizravno vezani uz školski sustav, gurnuti u plan „uslužne djelatnosti“, već je desetljećima konstanta pedagoških nastojanja, a znak je kako **se ideologije najviše žele prenositi i prenose se putem educiranja, točnije indoktrinacije školskih pedagoga, psihologa, knjižničara i osoba u stručnim tijelima škola**, koje dokument i razotkriva dajući im ulogu „nositelja projekta“. U tom smislu postaje, blago rečeno, smiješna činjenica da npr. pedagozima drže seminare i radionice članovi kojekakvih udruga koji nemaju ni dana staža u školskom sustavu, a to se upravo čini, na mnogim poljima, pa tako i na području GOO-a. Rezultate takvog isforsiranog kvazisuradničkog učenja itekako osjećamo, a na temelju njih se može s punim pravom reći kako je **inajnepoželjniji oblik frontalnog učenja daleko bolji od ovoga**.

Drugim riječima, takvom „racionalizacijom, integracijom i korelacijom“, ma što oni značili, želi se **probuditi učenički aktivizam**, što bi po sebi bilo dobro, da nije riječ o s jedne strane **izostanku bilo**

kakvog oblika samoodgovornosti, a s druge strane **opoticanju na agresivno djelovanje prema svima onima koji se ne uklapaju** u takav koncept. To je u novije vrijeme posebno uočljivo u oblicima također agresivnog uvođenja kojekakvih „inkluzivnih projekata“ u škole (dakako iz iste kuhinje promotora GOO-a), gdje se inkluzivnost odnosi prije svega na nacionalne i seksualne manjine, dok su svi oni drugi, poput mnoštva učenika s poteškoćama u tjelesnom i(li) mentalnom razvoju ili bilo koje druge stvarno ugrožene skupine gurnute opet u drugi plan.

U istom se poglavlju, bez ikakvog izravnijeg pojašnjenja navedenih internacionalizama, a što bi nužno trebalo, budući da su doneseni u naslovu poglavlja, nabraja mogućnost **korelacije sadržaja GOO-a s pojedinim predmetima**. Ono što je pri tome najprije uočljivo i nudi se kao zaključak, može se sažeti u jednoj riječi: **nepotrebno!** Sve što je ondje navedeno **već je dobro poznato i itekako ucijepljeno u postojeće predmetne kurikule!** Ono što se da primijetiti kao novost, to je **stalno usputno ubacivanje prava nacionalnih i seksualnih manjina**, iz kojih **jasno prosijeva ideološka pozadina GOO-a**, kao i **pretjerana otvorenost europskim i međunarodnim integracijama, a na uštrb nacionalnim interesima**.

Između ostalih nastavnih predmeta, ovdje ću se samo osvrnuti na navedenu korelaciju s **Vjeronaukom** (jer ga predajem 17 godina u srednjoj školi), koja se na tom mjestu navodi kao „višestruka“, a onda se svede u rečenici na prava na slobodu vjeroispovijesti, međureligijski i ekumenski dijalog, te dijalog između religioznih osoba, ateista i agnostika. Sve druge uistinu višestruke dimenzije uvrštavanja sadržaja odgajanja čovjeka za ispravno društveno djelovanje, kao što su npr. istinska ljudska i vjernička prava, mir, pravednost, solidarnost, opće dobro, odnos prema gospodarstvu i poduzetništvu, odnos prema stvorenom svijetu itd., nisu važni da se navedu, a o stoljećima najznačajnijoj ulozi Katoličke Crkve u izgradnji hrvatske kulture i društva, kako na intelektualnom tako i na praktičnom području, nema ni naznaka.

3. Primjedbe s obzirom na treći naslov: Metode uspješnog poučavanja Građanskog odgoja i obrazovanja

(Primjedbe koje slijede odnose se na str. 5-6, 39-40, 98, 131, 163 i 193, a riječ je o šest puta nepotrebno napisanom istom tekstu!)

Dokument u ovom naslovu favorizira **grupni rad** kao posebno vrijednu metodu obrade sadržaja GOO-a, a ostale metode i razni metodički postupci trebaju biti **podređeni njemu**. Naglasak je opet, dakako, na „**suradničkom**“, **radioničkom** i po mogućnosti što češćem **izvanučioničnom učenju**, u kojemu je **sve podređeno učeniku**, i koje bi ga samim time trebalo izgraditi u samostalnu, odgovornu i zauzetu osobu na svim poljima.

Iz tog se poglavlja jasno vidi kako tvorci nacrtu GOO-a **nemaju puno veze sa školskim sustavom**, posebno kad je u pitanju **tehnička opremljenost škola**, kao i kad je u pitanju **mogućnost neformalnog organiziranja nastavnih sati**. Iako se u „cijenjenim“ pedagoškim krugovima voli jako naglašavati vrijednost rada u skupinama, na uštrb svim drugim oblicima, činjenica je da takav oblik

rada češće **ne donosi ni približno željene plodove**. Taj oblik rada baš ni malo ne zaslužuje da ga se uzdigne iznad bilo kojeg drugog, a po svojim ishodima u praksi nerijetko ide uz bok „omraženog“ frontalnog. U tom smislu, **izmjena metoda i oblika rada** treba karakterizirati svaku nastavu, pa tako i nastavu GOO-a, o čemu tvorci dokumenta **ne vode ni približno dovoljno računa**, iako se površnim čitanjem može činiti da vode.

S druge strane, svesrdno predlagati i podupirati **neformalnu nastavu**, posebno izvanučioničnog tipa, ne samo da je smiješno, nego je **žalosno**, budući da svaki nastavnik bez da to nije (valjda kao prorok) na vrijeme predvidio, uvrstio u kurikulum i dobio za to dozvolu roditelja, a po zapovijedi istog MZOS-a koji ovdje predlaže takvu ležernost, **ne smije praktički s učenicima izići niti u školsko dvorište**.

O tehničkoj opremljenosti škola i drugim mogućnostima kreativnosti, koje se u načelu svode na ploču i kredu, zastarjele grafoskope od kojih svaki drugi ne radi (pri tome si prozirnice moraš naravno sam kupiti), od fotokopiranja radnih listova, testova i drugih priloga o vlastitom trošku, te od eventualno nekoliko prijenosnih računala, ali koji su redovito posuđeni (ili barem zaraženi), a ako nisu, pitanje je hoćeš li imati i sreće da budu kompatibilni s projektorom ili ćeš nakon 10-tak minuta pokušavanja pokretanja sadržaja odustati od te cijenjene interaktivne nastave, predviđene za „utopijsku školu“. (Ili ćeš, pak, kao npr. ja, zbog takvih nemogućih okolnosti, kupiti prijenosno računalo o svom trošku i koristiti ga isključivo za nastavu, jer ti je itekako važna njena kvaliteta.) Takve **konkretne i svakodnevne poteškoće koje ubijaju kreativnu nastavu** naravno predlagatelji GOO-a ne znaju, jer sa školom veze nemaju.

Ipak, ono što je najproblematičnije, a što se da iščitati iz nacрта, vidi se u nastojanjima da se kod učenika na takav način **namjerno želi razvijati** daleko više negativan **kritizerski stav** prema društvu, a znatno manje stav izgradnje u kojemu zdrava kritika itekako ima svoje mjesto. Sve je, naime, podređeno učenicima i njihovom subjektivnom mišljenju, koje ni približno ne treba oblikovati, ispravljati i usmjeravati za izgradnju, koliko ga jednostavno treba **uvažavati kao takvo**, iako je jasna činjenica kako djeca i mladi (posebno u vremenu adolescencije) imaju takve stavove koji su najčešće vrlo egoistični i baš zbog toga zahtijevaju pomoć u korekciji, kako bi se danas-sutra izgradili u odgovorne ljude koji su spremni preuzeti svoju ulogu u društvu.

Naprotiv, ovdje je cilj **podjarivati mladenačku privremenu agresivnost i bunt protiv autoriteta**, te ju usmjeravati protiv vlastite obitelji, vlastitog naroda i Crkve, kako bi se danas-sutra **regrutirali takvi aktivisti** preko kojih će se moći ostvarivati i mnogi drugi opskurni ciljevi usko vezani uz lijevo-liberalnu ideologiju.

4. Primjedbe s obzirom na četvrti naslov: Kompetencije učitelja za poučavanje Građanskog odgoja i obrazovanja

(Primjedbe koje slijede odnose se na str. 6, 40-41, 98-99, 131-132, 163-164 i 193-194, a riječ je o šest puta nepotrebno napisanom istom tekstu!)

S obzirom na kompetencije učitelja koji će poučavati sadržajima GOO-a, dokument doslovno **kaže svašta i ne kaže ništa**, upravo kako to pronalazimo i na mnogim drugim mjestima. Umjesto da jasno i nedvosmisleno navede koje su kompetencije osoba koje mogu podučavati sadržaj GOO, te se prema tome onda može zauzeti kritički stav, dokument navodi **pet nerazrađenih stručnih područja** koja, osim što su prilično nejasna i nedorečena, uopće **nisu primjenjiva**. Tako možemo pretpostaviti da prvo područje, odnosno kompetencije vezane uz opće profesionalno znanje i vještine, posjeduju svi nastavnici već samim time što su nastavnici, ali **ostale kompetencije mogu i ne moraju posjedovati, štoviše možda ih ni ne žele posjedovati**.

Drugim riječima, dokument predviđa nužnost strukovnog znanja i vještina u području GOO-a, nužnost htijenja sudjelovanja u procesima međupredmetnog planiranja s obzirom na ishode GOO-a, nužnost korištenja metoda učenja i poučavanja GOO-a, te nužnost poznavanja metoda vrjednovanja i samovrjednovanja u GOO-u, a na drugom mjestu određuje koji su predmeti, a time i njihovi predmetni nastavnici, uključeni u izvođenje GOO-a, pa se s obzirom na takvu nametnutost postavlja pitanje **što s onim nastavnicima koji bi trebali provoditi nastavne sadržaje GOO-a, a to ne žele ili jednostavno neće**.

Primjerice, dokument doslovno **naređuje** da sadržaje GOO-a, takve kakvi se nameću istim tim dokumentom, moraju provoditi, uz druge predmetne nastavnike, i vjeroučitelji, dakle i ja, a prije toga moramo steći potrebne kompetencije, no **ja po svojoj slobodnoj odluci kažem da to neću**, jer se takav GOO kosi s mojom savješću. Mogu li očekivati, dakle, da će me netko pokušavati prisiljavati da prolazim kojekakve besmislene i nepotrebne ideologizirane tečajeve iz GOO-a, proizvedene u kuhinji lijevo-liberalnih udruga i AZZO-a, **protiv svoje volje**, ili pak da mi se zbog toga pokuša uručiti **otkaz**? Slično se pitanje može postaviti i s obzirom na ostala navedena stručna područja, ukoliko ih odbijem steći.

Sudeći prema dosadašnjoj metodologiji rada MZOS-a, smatram osobno da se **takvi oblici torture itekako mogu očekivati**, odnosno da će svi oni nastavnici koji odbiju stjecati nazovikompetencije GOO-a **biti izvrgnuti nekom obliku šikaniranja i maltretiranja**, a možda im čak prijeti i opasnost od otkaza. No, unatoč tome, ovim vas putem želim i obavijestiti kako **ja te nazovikompetencije nipošto neću i ne želim steći, jer ih smatram izravnim napadom na moju slobodu, ali ću isto tako dobro znati koje ću pravne poteze povući ukoliko me na to na bilo koji način pokušate prisiliti**.

Ono što je žalosno u cijeloj priči, a to je upravo pozadina problematike GOO-a, može se svesti na **pokušaj ubijanje zdravog kritičkog građanskog angažmana**, odnosno opravdani građanski neposluh kojega ja ovdje najavljujem (dakako ukoliko bude bilo potrebno) i koji bi baš po onim vrijednostima koje apostrofira nacrt GOO-a trebao biti **najviši oblik građanskog aktivizma, vi ste spremni zatrti u sjemenu**. Drugim riječima, dozvoljen je samo onaj građanski aktivizam koji vam ide niz dlaku, dok svaki drugi može očekivati ozbiljne sankcije i represivne mjere, uz istovremeno deklarativno zaklinjanje u demokraciju i najviše oblike poštivanja ljudskih prava. Eto, to je GOO!

5. Primjedbe s obzirom na peti naslov: Način stručnog praćenja i vrednovanja međupredmetnog integriranja sadržaja (ishoda) Građanskog odgoja i obrazovanja

(Primjedbe koje slijede odnose se na str. 7, 41, 99, 132, 164 i 194, a riječ je o šest puta nepotrebno napisanom istom tekstu!)

Iz predloženog nacrtu s obzirom na ovaj naslov također imam nekoliko nejasnoća. Osim što se opet javnosti žele zamazati oči **prebacivanjem praćenja i vrjednovanja ishoda GOO-a** s Istraživačko-obrazovnog centra za ljudska prava Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji se pokazao **pristran i nekompetentan** (o čemu sam, uz druge problematične točke GOO-a, pisala [ovdje](#)), na **Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje**, i dalje ostaje **nepovjerenje u novoimenovanu instituciju**, jer je i ona produžena ruka istih, a kao takva **nije nipošto neutralna**.

S druge strane, najava da će se **vrjednovanje pratiti na uzorku od (samo) 30 osnovnih škola**, bez uključivanja u takvu analizu ijedne jedine srednje škole, unatoč tome što se program GOO provodi kroz cijelo srednjoškolsko obrazovanje, i bez ikakvih naznaka po kojemu će ključu biti birane te škole, govori o **šarlatanstvu i mogućoj manipulaciji**. Izbor škola za eksperimentalno provođenje GOO-a pokazalo je kako je riječ o **teškim manipulacijama**, i sasvim je opravdano kada ne postoji povjerenje da bi sada moglo biti drukčije (o tome sam također napravila preciznu analizu u [navedenom tekstu](#)).

Savjetnici AZOO-a pri tome, sudeći po dokumentu, htjeli-ne htjeli i slagali se s time ili ne slagali, **postaju marionete koje policijskim metodama moraju pratiti izvršavaju li svi odredbe po kojima se GOO mora provesti po naputcima koje diktiraju lijevo-liberalne (pro)vladine udruge**. (Usput budi rečeno, da i njima i vama skratim posao i olakšam policijski posao, odmah najavljujem kako se ja **neću pridržavati navedenih zapovijedi**, nego ću Plan i program, kako svoga predmeta, tako i sata razrednika, i dalje oblikovati **prema onim ishodima koje stvarno imaju vrijednost i mogu učenike lakše usmjeravati da danas-sutra postanu zauzeti građani koji znaju i svoje obveze i svoja prava**, a nipošto takve koji ih žele učiniti rušiteljima zdravih vrijednosti, onako kako bi to htjeli zagovornici GOO-a.)

6. Primjedbe s obzirom na šesti naslov: Vođenje dokumentacije za praćenje i vrednovanje postignuća učenika u Građanskom odgoju i obrazovanju

(Primjedbe koje slijede odnose se na str. 7, 41, 99, 132, 164 i 194, a riječ je o šest puta nepotrebno napisanom istom tekstu!)

Prema nacrtu GOO-a proizlazi da bi se **GOO trebao nalaziti upisan u rubriku u imeniku** kao i bilo koji drugi predmet, što se itekako čini **čudnim i nesuvislim**, budući da je riječ o međupredmetnom izvođenju, odnosno u okviru postojećih predmeta, i dokument ne govori o drukčijem obliku izvođenja. **Tko** bi, dakle, upisivao bilješke za praćenje, ako se nastava izvodi međupredmetno i izvodi je ponekad i do 10-tak različitih nastavnika, ovisno o godištu? **Zar svi nastavnici? Tko bi i na temelju kakvih kriterija donosio konačnu ocjenu ili procjenu?**

Štoviše, iz tog dijela dokumenta proizlazi da se u imenik, iako postoji predviđena rubrika za GOO, osim bilježaka **ne upisuju ocjene**, pa tako ni konačna ocjena. Samo se upisuju **relevantna zapažanja u rubriku bilježaka**. Čemu to i kako na kraju donijeti barem procjenu dostignuća? Trebaju li, osim toga, nastavnici upisivati ocjene **u rubrike svojih predmeta** kad obrađuju sadržaje GOO-a, ili samo **u rubriku za GOO**? I što u slučaju kada je u pitanju veliki dio poklapanja, kao što se npr. može vidjeti s Vjeronaukom u srednjoj školi, gdje je otprilike 1/3 sadržaja vezana uz sadržaj GOO? Znači li to da učenici trebaju biti zakinuti za 1/3 ukupnog broja ocjena, a vjeroučitelj muku mučiti kako zaključiti konačnu ocjenu bez dovoljnog broja pojedinačnih ocjena?

Dakle, puno toga ostaje **nejasno i nedorečeno**, a dokument bi morao biti jasan i precizan, s razrađenim svakim detaljem, a ne s doslovno nabacanim mislima.

Dokument predviđa, uz to, i postojanje nekakve **Razredne mape za GOO**, u koju bi svi nastavnici koji međupredmetno izvode nastavu GOO-a trebali, uz mnoštvo druge nepotrebne administracije kojima ih MZOS kreativno svake godine sve više i više obasiplje i posao im pretvara u puku birokraciju, kao i uz već postojeći Plan i program svoga predmeta, u kojemu se podrazumijeva da budu unesene sve potrebne reference vezane i uz te nastavne jedinice koje se tematski tiču onoga što je sukladno sadržaju GOO-a, morali **još dodatno praviti i unositi nove prilagođene pripreme**, te uz njih **prilagati i gotove materijale** iz kojih je razvidno kako **suostvarili planirane aktivnosti**, a sve to samo zato da bi u njima mogli biti vidljivi ishodi vezani uz GOO.

Taman da je predlagatelj nacрта imao najplemenitiju nakanu i da se u potpunosti slažem sa sadržajem GOO-a, takvo nešto spada na rub znanstvene fantastike, a uz to itekako krši temeljna zaposlenička prava, jer one nastavnike koji trebaju predavati GOO stavlja u **neusporedivo nepovoljniji položaj** u odnosu na one koji ga ne trebaju predavati. Primjerice, ako gledam svoju osobnu situaciju, zaključujem i ponavljam da najmanje 1/3 ukupnog sadržaja kojega predajem ima manje ili veće veze sa sadržajem koji je blizak građanskim vrijednostima i, slijedeći ono što nacrt predlaže, za te bih nastavne jedinice trebala praviti **dvostruke pripreme**, te još uz to i **posebnu evaluaciju**, što je neusporedivo veće opterećenje u odnosu na one kojih se to ne tiče. Dakle, takvo što je **definitivno neodrživo** i još jednom potvrđuje da se izrada bila kakvih projekata vezanih uz školstvo **uvijek mora povjeravati stručnjacima**, u ovom slučaju onima koji razumiju kako školstvo funkcionira, a ne kojekakvim udrugama koje o tome očigledno nemaju baš nikakvu predodžbu.

(Kao i ranije, i ovdje vam nagovijestam da, ukoliko u tome ustrajete, ne očekujete da ću ponizno spustiti glavu i stvarno bespotrebno raditi dvostruki posao, jer je to najobičnije gubljenje vremena i otvoreno protupravno maltretiranje, nego ću se, kao i do sada, [truditi što bolje oblikovati postojeću nastavu](#) i s učenicima raditi na kvalitetnim projektima vezanim uz izgradnju istinskih vrijednosti.)

Dokument predviđa i da sami **učenici imaju mapu osobnog razvoja**, u koju bi vodili bilješke, ulagali dokumente i druge priloge vezane uz ishode GOO-a. Po sebi to nije uopće loša ideja, ali je itekako **teško provediva**, jer bi se našao tek pokoji toliko marljiv učenik koji bi smatrao vrijednim vođenje takve jedne mape. Pretjeranim nametanjem kvazisuradničkog učenja i bezuvjetnog podilaženja učenicima već smo poodavno došli do situacije da možemo biti sretni ako učenici žele barem nešto raditi, pa bi se u tom konkretnom slučaju, bez imalo sumnje, već i sama pomisao da učenici vode osobnu mapu pokazala kao totalni fijasko.

7. Primjedbe s obzirom na sedmi naslov: Plan integriranja *Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja (ishoda) Građanskog odgoja i obrazovanja* u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti po razredima

Iako je doslovno nemoguće pratiti strukturu Programa, jer je niti nema, pokušat ću na ovakav način, nekakvom svojom podjelom, koliko-toliko sustavnije upozoriti na problematične točke. U tom ću smislu sada iznijeti problematične točke u skladu s gornjim podnaslovom, slijedeći strukturu koje nema u Programu, a niže će se moći vidjeti na koje se stranice primjedbe odnose.

Primjedbe s obzirom na sedmi naslov: Plan integriranja Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja (ishoda) Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti od 1. do 4. razreda osnovne škole (str. 8, 15, 21, 27-28 – istovjetni tekstovi) i od 5. do 8. razreda (str. 42 – također isti tekst).

S obzirom na Plan integriranja *Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja (ishoda) Građanskog odgoja i obrazovanja* u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti **od 1. do 4.**, kao i **od 5. do 8. razreda** osnovne škole, mogu zaključiti da mi se čini sasvim u redu (izuzev „Projekta građanin“, kojega bi trebalo izbaciti, jer su mu tvorci lijevo-liberalne udruge), ali i **potpuno nepotrebim**, jer **sena potpuno isti način do sada i radilo u školi**, tako da ova promjena jedino može značiti nazadovanje, budući da je riječ o **nepotrebnoj dodatnoj papirologiji** i ni o čemu drugom. Određivanje da se na te sadržaje treba posvetiti 35 sati je također besmisleno, jednako kao i određivanje koliko treba biti planirano satom razrednika, koliko međupredmetno, a koliko učionično, jer konkretna situacija može pokazati potrebu i za npr. 100 sati, a čini mi se da je to puno vjerojatnije. Dakle, eventualnim dodatnim kurikularnim uokvirivanjem i preciziranjem može se samo izgubiti na kreativnosti i kvaliteti, pa i zbog toga takav nacrt treba označiti **uskogrudnim, pogrešnim i nepotrebim**. Drugim riječima, učitelji i nastavnici su to **jednako i do sada radili, uvrštavali u svoje planove i programe, kurikulume i drugu dokumentaciju, pa ovaj „domet GOO-a“ jedino označava još više papirologije i ništa drugo!**

Primjedbe s obzirom na sedmi naslov: Plan integriranja Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja (ishoda) Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti od 1. do 4. razreda srednje škole (str. 100, 133, 165 i 195 – istovjetni tekstovi).

Sve što je navedeno u prethodnom podnaslovu, a odnosi se na osnovnu školu, odnosi se i na ovo razdoblje, odnosno sve je u redu, osim „Projekta građanin“, ali i sve je **nepotrebno, jer to profesori rade i do sada**, pa nema baš nikakve potrebe još jednom pisati.

8. Primjedbe s obzirom na osmi naslov: Tematska područja *Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja (ishoda) građanskog odgoja i obrazovanja* od 1. razreda OŠ do 4. razreda SŠ

Iako se i s obzirom na ovaj naslov mnogi dijelovi ponavljaju, ipak ću napraviti pregled redom po godištim, s tim da ću **prvo godišće detaljno analizirati**, a ostala samo ako ima nekakvih posebnih novina koje treba naglasiti.

Bez ikakvog pojašnjenja Program donosi **strukturne dimenzije GOO-a** (tako su nazvane u ranijem nacrtu, ovdje se samo nabrajaju), a **po šturim natuknicama čitatelj treba otkriti što one podrazumijevaju**. Već sam takav pristup ponovno potvrđuje aljkavost sastavljača i nije dostojan stručne razine za koju se predstavlja.

Naime, same strukturne dimenzije (kojih ima 6) su prilično **nejasne, nedorečene, čudno strukturirane, a uz to i tendenciozno osmišljene, u skladu s lijevo-liberalnom ideologijom**, što će doći do izražaja u daljnjem tekstu, pa je i iz tog razloga, kao i iz razloga znanstvene ozbiljnosti, bilo nužno pojasniti što one znače i zašto su tako koncipirane.

1. razred osnovne škole (str. 9-11)

S obzirom na **prvu – ljudsko-pravnu – dimenziju**, uočavaju se odmah **naglasci lijevo-liberalne ideologije**, a vidljivi su u **prenaglašavanju dječjih prava** (obveze su znatno manje izražene) i u **prenaglašavanju u ravnopravnosti na dob i spol**, te svođenje cijele lepeze nastojanja oko ljudskog dostojanstva i prava čovjeka na samo te dvije razine. Dakle, **nedostatno i s naglascima lijevo-liberalne ideologije**. Trebali bi svakako uz te pojmove, i prije njih, uvrstiti pojmove poput *dostojanstvo, osoba, invaliditet, djeca bez roditelja, s jednim roditeljem, bolesni* i sl.

Pojam koji se nudi kao ključan, između drugih – **građanin razreda i škole**, a koji se ponavlja i u višim razredima, **tendenciozan je, višeznačan i u skladu s idejama lijevo-liberalnih nastojanja**, a kao takav nepoželjan i **treba ga ukloniti**. Djeca u prvom razredu isključivo mogu shvatiti pojmove *djeca* i *učenici* i to treba biti i vidljivo, a ne nekakvi *građani*, pogotovo ne s takvom ideološkom obojenošću koja ih treba usmjeravati usvajanju u višim razredima.

Program **nudi isključivo obrazovne ishode**, što je izuzetno veliki nedostatak, jer na njima, s obzirom da (valjda) nema ocjene, nipošto ne može biti naglasak. Naglasak treba biti prije svega na **odgojnim, pa na funkcionalnim, pa tek onda na obrazovnim ishodima**. Ovdje prva dva – najvažnija – uopće ne postoje, a treći je sveden na običnu **reprodukciju**, pa je u tom smislu **sasvim pogrešan** (jer prenatlažava prava) **inedostatan**.

S obzirom na drugu – političku dimenziju, opet se vidi lijevo-liberalna usmjerenost koja stavlja naglaske na **grube i višeznačne pojmove** koji ne odgajaju u raznolikosti, kreativnosti i uvažavanju, nego u **uniformiranju**. U tom smislu umjesto *pojmovapravila, odlučivanje, demokracija*, trebaju

stajati blaži i djeci prilagođeniji pojmovi poput *pomaganje, prijateljstvo, suradnja, razumijevanje, otvorenost jednih prema drugima, uvažavanje* i sl.

Ishodi su i u ovoj dimenziji **neprimjereni, grubi, uniformirani, svedeni isključivo na razinu reproduciranja sadržaja**, a po mogućim stvarnim životnim ishodima označavaju **pokušaj regrutiranje budućih poslušnika**. Ishodi trebaju, dakle, još jednom ponavljam, prije svega biti odgojni, pa funkcionalni, pa tek onda obrazovni.

Uz to, u ishodima se **često pretjerano barata pojmom aktivno**, koji opet nasilno želi prisiliti učenike da **baš moraju sudjelovati** u raznim projektima (npr. izbor predsjednika razreda, donošenja pravila razreda itd.), što je **gušenje dječje slobode**. Ima djece koja nisu u tom smislu *aktivna* i ne žele biti aktivna (npr. ne žele niti birati nekoga za predsjednika razreda, niti biti izabrani), što ne znači ni da je dijete manje sposobno, niti manje inteligentno, nego se jednostavno više razvija na nekim drugim područjima i u njima uživa (npr. kreativna strana). **Takvu djecu tako predstavljeni ishodi jedino mogu gušiti i uništavati im samopouzdanje**, jer su oni drugi bučniji i u stanju nametnuti svoja pravila.

Treća dimenzija je društvena, a također, paralelno s onim što sam navela u ishodima kod političke dimenzije, **prenaglašava nužnost aktivnosti i vanjske komunikacije s okolinom**, što također nije dobro, jer pretpostavlja da su ona djeca koja su tiha, mirna, povučena, koja ne komuniciraju sa svima itd., zapravo ona kod kojih je došlo do poremećaja u razvoju, što zapravo najčešće nije točno, ali na takav način može postati, jer se takvoj djeci šalje upravo takva poruka. Drugim riječima, **takvi ishodi uvažavaju samo onu djecu koja su po sebi borbena i (pre)aktivna**, te mogu dovesti do krivih rezultata, odnosno do toga da djeca mogu prijeći dozvoljenu granicu i postati brutalna. U tom je smislu **prenaglašavanje timskog rada sasvim pogrešno**, odnosno, ono može tek ponekad doći do izražaja, a ne tako na uštrb djeci koja su introvertirana. U praksi se najčešće pokazuje na tom polju najkvalitetniji rad u paru, što je zanemareno, pa ga više treba njegovati, ali skladno razvijajući i osobni rad i rad u dvoje i rad u skupinama i timski rad (npr. kao cijeli razred zajedno). Bilo koje preneglašavanje vodi u krivi smjer.

Ovdje želim još istaknuti kako **dostojanstvo osobe nipošto nije dobro uvrstiti udruštvenu dimenziju**, nego joj je mjesto **u ljudsko-pravnoj**, jer dostojanstvo osobe zauzima daleko veću širinu nego što joj se tu pokušava dati svođenjem na „dobru komunikaciju“. Na takav način, čini mi se, lijevo-liberalna ideologija želi umanjiti svu onu izrazito tešku problematiku vezanu uz bioetičke teme, te ih tako „gurati pod tepih“.

Osim što se među ključnim pojmovima ove dimenzije dva puta pojavljuje izraz *komunikacija (?!)*, sve se svodi upravo na to da se **prenaglasu nužnost izvanjske komunikacije s drugima**, koja uopće ne računa s kvalitetom i drugim vidovima itekako kvalitetne komunikacije.

S obzirom na ishode, nažalost, oni se, kad je u pitanju dostojanstvo osobe, svode isključivo na **teoretsku razinu**, što je nedostavno, ali kako sam već rekla da dostojanstvu osobe ni nije mjesto u toj dimenziji, nego treba biti vraćena u prvu (kako je to bilo u prvom nacrtu) i treba mu **posvetiti puno prostora**, nema smisla dalje govoriti.

Ostali ishodi opet žele oblikovati **izvanjski uniformiranu djecu**, koja moraju ispuniti općedruštvena očekivanja, pa uz učenje temeljnoj kulturi i zdravoj komunikaciji, treba u svakom trenutku voditi računa o solidnom broju stidljive i povučene djece koju treba **poštovati upravo kao takve**, a ne ih

nasilno pokušavati pretvarati u ekstrovertirane osobe koje **moraju pod svaku cijenu „timski misliti“ i „timski djelovati“** .

S obzirom na četvrtu – međukulturnu dimenziju, valja uočiti kako se i u tu vidi lijevo-liberalna ideologija, koja kroz nedovoljno jasne pojmove umanjuje vrijednost jednog, a naglašava drugoga, što će više doći do izražaja u istim dimenzijama viših godišta. Naime, **pojam *identitet* je vrlo neodređen**, a takav jenamjerno, **s ciljem da se suzbija prije svega nacionalni ponos kod djece, a onda i osjećaj pripadnosti vlastitoj – hrvatskoj kulturi i Domovini u najdubljem smislu riječi**, a isto tako i da se umanju važnost svih onih stoljećima izgrađivanih vrijednosti koje su oblikovale hrvatsku kulturu – **obiteljske vrijednosti, hrvatski nacionalni ponos, katolička vjera** itd. To se itekako vidi u **prenaglašavanju manjinskih identiteta**, opet nedovoljno jasnog pojma iza kojega se krije pokušaj (ne/pro)vladinih udruga, sastavljenih mahom od osoba nehrvatske nacionalnosti (od toga najviše Srba) i nekatolika, obično ateista i agnostika, **da nametnu svoj pogled na svijet, u kojemu su domoljublje i ljubav prema Crkvi predstavljaju kao zločini**.

Zato umjesto ponuđenih neodređenih pojmova trebaju stajati **drugi, sadržajni i nedvosmisleni pojmovi**, kao što su: osobnost, obitelj, hrvatski ponos, domoljublje, Domovina, hrvatska kultura, vjera itd., a **manjinski identitet treba ovdje izbaciti i staviti u ljudsko-pravno dimenziju, gdje mu pripada mjesto** (kao prava i obveze nacionalnih i drugih manjina).

I ishodi su u tom smislu sasvim pogrešno postavljeni, a umjesto navedenih se trebaju nalaziti oni preko kojih će učenici **moći uočiti vrijednost kulture i Domovine, te uz to vjere i Crkve kao onih koji su bitno pridonijeli oblikovanju i očuvanju hrvatske kulture**. Tek u tom kontekstu onda se može i treba govoriti i o kulturama drugih naroda (u širokom smislu riječi) i njih njegovati, te pokazivati njihovu vrijednost na konkretnim primjerima u razredu.

Dakle, **međukulturna dimenzija se prema GOO-u predstavlja zapravo kao politička**, i to ideološki obojana dimenzija, odnosno ona u kojoj **ima puno politike, a malo kulture**, te ju **treba pojmovno i sadržajno preoblikovati u *kulturalnu***, ili još **više *vjersko-kulturalnu***, jer to odražava vrijednosti većinskog stanovništva u Republici Hrvatskoj.

Peta dimenzija je gospodarska, a i letimičan pogled na vrijednosti koje se kroz nju nude pokazuju kako je **riječ samo o razvijanju vještina vezanih uz zaradu i prestiž**, ali bez nužne potrebe za etičkim vrijednostima, što je dakako krivo postavljeno.

Program tako gleda talente koje učenik ima (naziva ih pragmatično *sposobnosti*)samo u **pozitivističkom i utilitarističkom svjetlu**, odnosno na način da se od njih **izvuče korist** – najprije u obliku ocjene, a kasnije kao dobra zarada. Vlastite sposobnosti koje bi učenik trebao otkriti nisu tako uopće usmjerene na vlastitu izgradnju i opće dobro, što bi trebalo biti, a na takav način se opet umanjuje vrijednost one djece (a takvih ima puno) koja ne pokazuju nikakve posebne talente.

Ključni pojmovi koje Program nudi jasno pokazuju **poticanje na takav potrošački i pozitivistički mentalitet**. Naime, među njima se ne nalaze pojmovi poput *poštenje, poštovanje drugoga, pomaganje, solidarnost, opće dobro, vlastiti talenti kao dar sebi i drugima* itd., nego se pojavljuju *novac, upravljanje novcem, individualne sposobnosti, reklame, potrošač, prava potrošača*.

Jednako tako ni ishodi nisu drukčiji, nego oni koji **potiču, pod svaku cijenu, na gramzivost i vlastiti uspjeh, bez obaziranja na druge i njihove potrebe**. Riječ je, dakle, o **dimenziji koja nužno mora promijeniti perspektivu iz egoistične u altruističnu**.

Posljednja dimenzija je ekološka, koja je dobro postavljena, ali ipak prilično **preusko**, odnosno svodi se na potrebu isticanja osobne higijene, brige za okoliš i zbrinjavanje otpada. Potreba ekološkog djelovanja se može i prvom razredu osnovne škole daleko više pokazati, posebno povezujući ju s idejom o cijelom svijetu i darovanosti od Boga (posebno korelacija s Vjeronaukom), ovisnosti jednih o drugima, poticanja na sustvarateljstvo itd., odnosno **izdignuti ju iz „higijenske razine“ na razinu zahvalnosti, međuljudske povezanosti i potrebe zajedničkog djelovanja punog uvažavanja i odgovornosti**, što bi svakako trebalo biti vidljivo među ključnim pojmovima i ishodima, a sada nije dovoljno vidljivo.

Ostali razredi

I u ostalim se razredima, kao i u 1., mogu uočiti **isti naglasci, usklađeni s lijevo-liberalnom ideologijom, koju promoviraju autori GOO-a**, gdje se preneglašavaju određeni pojmovi koji su po sebi vrijedni, ali u sklopu navedene ideologije su samo u funkciji postizanja, blago rečeno, neplemenitih ciljeva i kao takvi **imaju sasvim drukčije značenje od izvornog**. Tako se ističu ovi pojmovi: *prava, dječja prava, ženska prava, sposobnosti, ravnopravnost* (s obzirom na spol, nacionalnost, vjeru...), *diskriminacija, uklanjanje predrasuda i stereotipa, pravobranitelj/ica za..., samostalnost, zastupanje i obrana vlastitih ideja, pravila, dogovori, timski rad, aktivno i odgovorno sudjelovanje, građanin, civilno društvo, nadgledanje postupaka vlasti, demokratska zajednica, uspjeh, komunikacijske vještine, emocije, ljutnja, nepravda, upravljanje sukobima, upravljanje emocijama, interkulturalna komunikacija, otpor vršnjačkom pritisku, intelektualni alati, cjeloživotno učenje, uloga medija, otpornost na reklame, grupni rad, suradničko učenje, kritičko razumijevanje medijskih sadržaja, identitet, većinski i manjinski nacionalni identitet, domovinski identitet, zavičaj, lokalna zajednica, nacionalna pripadnost, vjerska pripadnost, socijalna država, vladavina prava, Europska unija, europski građanin, europske integracije, europski fondovi, demokratski i nedemokratski režimi, želje, novac, upravljanje, zaštita potrošača, prava radnika, poduzetnost, etički kodeks, održivi razvoj, koruptivno ponašanje, globalizacijska kultura, očuvanje okoliša* itd. **Svi su ti pojmovi ideologizirani i nametnut im je sasvim drugi, redovito negativan smisao. Zbog toga je cjelokupan rječnik promotora GOO-a upitan i kao takav ne smije biti sastavni dio školskog sustava.**

9. Primjedbe s obzirom na deveti naslov: Izvanučioničke aktivnosti – primjeri za 1. razred (i ostale) (str. 11)

S obzirom na ovo poglavlje (1. razred), smatram da je **uglavnom dobro napravljeno**, iako se to moglo uvrstiti i u neko drugo poglavlje, a ako je već samostalno, onda je trebalo donijeti i **malo više primjera i njihovih pojašnjenja**.

Jedina sadržajna primjedba ide na zadnju rečenicu: *Crkva, džamija ili sinagoga – mjesto gdje mogu iskazati svoju vjeru...*, a tiče se toga da se, opet u svjetlu lijevo-liberalne ideologije, **sve stavlja na istu vrijednosnu razinu**, što nije dobro. Naime, u Hrvatskoj katolici čine većinu i ima neusporedivo više crkava nego džamija i sinagoga, pa to treba biti i vidljivo, npr. ovako ili slično: **Posjet crkvi (džamiji, sinagogi, bogomolji drugih vjerskih zajednica)**. Uz to, treba i izmijeniti pojam *iskazati*, jer on ne odražava vjerničko iskustvo, pa je bolje navesti ovako ili slično: *-mjesto molitve i susreta s Bogom i ljudima*. Zapravo, ovdje nije taj dio rečenice uopće ni nužno donositi, jer ima djece koja nisu vjernici i kojima to crkva nije, pa je u tom smislu sasvim dovoljan prvi dio: *posjet crkvi (džamiji, sinagogi, bogomolji drugih vjerskih zajednica)*.

Primjere za ostale razrede neću detaljno analizirati, ali napominjem kako se u višim razredima, a pogotovo u srednjoj školi, uz ostale, **nude već postojeći projekti lijevo-liberalnih udruga, koje zbog ideološke obojanosti treba izbaciti**.

10. Primjedbe s obzirom na deseti naslov: Vrednovanje i samovrednovanje postignuća učenika (str. 11 i druga mjesta)

Iz ovog naslova saznajemo da se **GOO ocjenjuje**, ali iz cijelog dokumenta nije jasna **koji način i gdje se ocjena upisuje**. Upisuje li **svaki nastavnik** koji predaje sadržaj GOO-a **u tu rubriku GOO-a u imeniku** (u kojoj je ranije navedeno da se pišu bilješke praćenja, ali ne i ocjene) ili **ocjene upisuje normalno u rubriku svoga predmeta**? Kako god bilo, **nije dobro osmišljeno, nepotrebno je i zbog toga treba ostati kao i do sada**. Dakle, **svaki nastavnik već obrađuje te sadržaje u svojim predmetima i ocjene iz njih čine sastavni dio ostalih ocjena unutar predmeta i tako treba ostati**.

Dokument navodi, prilično podcjenjivački i nepotrebno, da se **s učenicima trebaju raspraviti ishodi i utvrditi kriteriji vrjednovanja**. Kao prvo, ishodi su već doneseni u dokumentu i kao takvi mogu se **samo priopćiti** učenicima (kao i nastavnicima), a uz to su, što se vidjelo gore, načelno vrlo loši i **treba ih mijenjati**. U tom smislu, rasprava je potpuno **besmislena**. Kao drugo, **svaki nastavnik sam određuje kriterije vrjednovanja za svoj predmet** (ukoliko nisu određeni na višoj razini) i učenike u tom smislu **može pitati** što o tome misle, a njihova mišljenja može i ne mora uvažiti, ovisno o procjeni njihove razumnosti, pa takvi kriteriji trebaju dakako ostati i za GOO. Drugim riječima, **formulacija je nespretna** i ispada kao da nastavnik mora pitati učenike koji će biti kriteriji vrjednovanja i prema njihovim odgovorima tako i postupiti. **Rečenicu zato treba oblikovati jasnije da dođe do izražaja mogućnost pozitivne suradnje, a ne nužnost djelovanja pod tim uvjetima**.

S druge strane, ni jedan nastavnik sigurno **neće posebno raspravljati** o ishodima i kriterijima vezanima uz sadržaj GOO-a, kad su oni **tek dio sadržaja njegova predmeta** na njih se odnose isti kriteriji kao i na ostali sadržaj, a neće se sigurno ni svi ti nastavnici sastajati zajedno (ako se na to mislilo u dokumentu), i još uz to s učenicima, sa svakim razredom, kako bi zadovoljili formu vezanu uz ishode i kriterije i donijeli ih „konsenzusom“. Dakle, zaključak: **totalna besmislica** (kao i puno toga drugoga). Isto se odnosi i na narednu odredbu iz Programa, koja određuje da učenici crtaju i zapisuju dojmove s nastave GOO-a uz vodstvo nastavnika, o čemu sam već pisala.

11. Primjedbe s obzirom na jedanaesti naslov: Integracija i korelacija *Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja (ishoda) Građanskog odgoja i obrazovanja* s predmetnim temama I. razreda osnovne škole (str. 11-14; ostale razrede neću obrađivati detaljno)

Kao i mnoga druga mjesta, i ovaj dio teksta **nema „ni glave ni repa“**, nikakvog uvoda i pojašnjenja što se njime htjelo, nego se samo **u vidu natuknica kopiraju dijelovi iz Nastavnog plana i programa za osnovnu školu (2006.), i to po predmetima.**

Koja je svrha takvog kopiranja iz kojih se gotovo ništa ne može zaključiti, stvarno mi nije jasno. Pogotovo jer oni imaju svoga smisla unutar postojećih planova i programa, ali ovako **izdvojeni iz konteksta gube svaki smisao**. Ponavljam, uz to, još jednom ono što sam ranije navela, **kakav je to Program GOO-a kad on baš ništa, osim uvodnih naznaka i strukturnih dimenzija nema svoga novoga (a kakva je kvaliteta toga, bilo bi bolje da ni to nema), nego je riječ o istome onome što se radi godinama???**

Tako se najprije navode kopirane vrlo štute i nerazumljive natuknice za Hrvatski jezik i Likovnu kulturu, a onda slijedi **Glazbena kultura znatno šire obrađena i prilično u skladu s lijevo-liberalnom ideologijom** (nije kopirana iz Nastavnog plana...). Tako se od slušanja glazbe i razvijanja estetske i kulturološke dimenzije došlo do uvrštavanja riječi i rečenica koje pozivaju na borbu protiv nesnošljivosti, za izgradnju kulture protiv nenasilja, razvijanja tolerancije, prihvaćanja različitosti, naglašavanje asertivnosti i empatije, a također su svoje mjesto našle i one koje potiču da se jednako njeguje tradicijska i nacionalna glazbena kultura u Hrvatskoj kao i kultura manjinskih naroda ili pak ona koja pripada drugim narodima ili europskom i svjetskom kontekstu. Da ne duljim, riječ je **o tipičnom vokabularu lijevo-liberalnih (pro)vladinih udruga i tipičnom primjeru ideologiziranja GOO-a**. Poslije takve Glazbene kulture nastavljaju se u natuknicama i bez nekoga smisla kopirati ostali tekstovi vezani uz strane jezike, Matematiku, Prirodu i društvo, Tjelesnu i zdravstvenu kulturu i Vjeronauk.

Kad su u pitanju **ostala godišta**, u pojedinim predmetima se **osjeća prosijevanje lijevo-liberalne ideologije, i to sa svakim godištem sve više**, a značajnije se osjeti kod sljedećih predmeta i godišta: kod Likovne kulture, Glazbene kulture i stranih jezika u 5. i 6. razredu, Engleski jezik u 7. razredu, Likovna kultura i Povijest u 8. razredu, općeobrazovni programi za medicinske sestre i tehničare u srednjoj školi itd.

ZAKLJUČAK

Iako je cjelokupna ova analiza, u skladu s javnom raspravom, isključivo išla za tim da se pokažu nedostaci i loše strane ovog programa, ipak je jasno da je u njega uloženo puno truda i vjerojatno i puno dobre volje. Međutim, to je jedino što se u njemu može pozitivno vrjednovati, jer je riječ **o izuzetno lošem programu**, a ta se ocjena može primijeniti s obzirom na **metodologiju**, s obzirom na **sadržaj** i s obzirom na **stručnost**.

S obzirom na metodologiju, dokument koji nema ni numerirane stranice, jasne podjele na poglavlja, precizno i jasno navedene naslove i podnaslove, koji nema ni sadržaja ni puno toga drugoga što bi nužno morao imati, a koji se uz to sastoji od obične kompilacije raznih tekstova, i koje u blokovima nepotrebno ponavlja više puta, **jedino zaslužuje da se autoru vrati nazad na popravak**. On je doslovno **sramota i za anonimne autore i za one koji su dozvolili njegovo javno objavljivanje**.

S obzirom na sadržaj, također ne zaslužuje bolju ocjenu, jer je riječ prije svega **opotpuno nepotrebnom Programu**, odnosno potpuno nepotrebnoj ne samo predmetnoj, nego i međupredmetnoj razini izvođenja GOO-a, kako se sada to nudi, jer se tim programom osim novih naglasaka u ishodima i usklađivanja s lijevo-liberalnom ideologijom, **ne donosi baš ništa novo**, izuzev puno više papirologije za sve one nastavnike čiji predmeti ulaze u sadržaj GOO-a. Drugim riječima, dokument se velikim dijelom sastoji od kopiranja planova i programa tih predmeta, čiji su sadržaji dobri i načelno ih nema potrebe mijenjati, ali se sada jednostavno **iskorištavaju kako bi se preko njih uvukao na mala vrata GOO u školski sustav**, predstavljajući se potpuno prihvatljivim, no s nakanom da s vremenom postane samostalan predmet koji će, bez imalo sumnje, nasilno prenositi lijevo-liberalnu ideologiju. Te su lijevo-liberalne ideje prisutne u svakoj rečenici koja nije preuzeta iz planova i programa, i u tu nakanu ne treba baš ni malo sumnjati.

Program se tako **ne može pohvaliti niti nekom razinom stručnosti**, jer je i ona na vrlo niskim granama i **sva je podređena ciljevima GOO-a**: zatiranju istinskih osobnih, obiteljskih, društvenih, nacionalnih i vjerskih vrijednosti, na čije mjesto, pod svaku cijenu, moraju doći suprotne "vrijednosti", a sve se to planira postići pomno smišljenim odgajanjem budućih aktivista i promotora lijevo-liberalne ideologije.

Drugim riječima, i ovaj Program je **potpuno neprihvatljiv**, jednako kao i onaj nacrt kojega je ponudio bivši ministar Jovanović, jer nije ni malo ni bolji ni plemenitiji, nego samo prikriveniji, i zato **podmukliji**.

Izvor: vjerajdjela.com